

مقام محترم عالی وزارت صنعت، معدن و تجارت برادر ارجمند جناب آقای دکتر سیدمحمد اتابک

با سلام و تحیات الهی:

با آرزوی سلامتی و توفیق روزافزون، ضمن قدردانی از توجه جنابعالی به جایگاه بخش معدن در اقتصاد کشور و پیرو فرمایشات اخیر جناب آقای دکتر محمدباقر قالیباف؛ ریاست محترم مجلس شورای اسلامی مبنی بر «**سهام شش هزار میلیارد تومانی دولت از درآمد معادن طی پنج سال گذشته**»، همانگونه که به خوبی مستحضرید؛ براساس مستندات رسمی و آمارهای موجود، میزان واقعی مشارکت بخش معدن در تأمین منابع مالی دولت و ارزآوری ملی طی سال‌های اخیر نشان می‌دهد بالاتر از ارقام اعلام شده می‌باشند.

مقام محترم عالی وزارت صمت؛ مطابق اهداف مندرج در برنامه هفتم توسعه کشور، بخش معدن یکی از **ارکان اصلی** رشد اقتصادی پایدار کشور به شمار می‌رود. در این برنامه، **رشد اقتصادی سالانه کشور ۸ درصد و رشد بخش معدن ۱۳ درصد** پیش‌بینی شده است که بالاتر از میانگین رشد کل اقتصاد است. همچنین **سهام بخش معدن از تولید ناخالص داخلی کشور (GDP) از ۲ درصد** در ابتدای برنامه، قرار است تا پایان آن به **۳٫۵ درصد افزایش** یابد. این اهداف نشان‌دهنده نقش این بخش به‌عنوان پیشران جایگزین نفت و رکن اصلی اقتصاد مقاومتی در برابر تحریم‌هاست.

بر پایه آمار رسمی سازمان توسعه تجارت ایران و گمرک جمهوری اسلامی ایران، ارزش سالانه صادرات محصولات معدنی و صنایع معدنی **حدود ۱۳ میلیارد دلار** است که معادل **۲۵ درصد از کل صادرات غیرنفتی** کشور به شمار می‌آید. مجموع این صادرات در چهار سال گذشته بیش از **۲۵ میلیارد دلار** تراز تجاری مثبت برای اقتصاد ملی کشور عزیزمان ایجاد کرده است.

سال	تراز تجاری معدن (میلیارد دلار)	تراز تجاری کشاورزی
۱۴۰۰	+۹٫۷	-۶٫۱
۱۴۰۱	+۷٫۳	-۱۰٫۸
۱۴۰۲	+۶٫۸	-۸٫۵
۱۴۰۳	+۱٫۶	-۲٫۱

از منظر **درآمدهای مالیاتی و حقوق دولتی**، داده‌های استخراج‌شده از گزارش‌های رسمی سازمان بورس و اوراق بهادار و قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور نشان می‌دهد **مالیات بر عملکرد شرکت‌های بورسی بخش معدن حدود ۱۲۰ هزار میلیارد تومان** و **مالیات بر ارزش افزوده آنان حدود ۷۵ هزار میلیارد تومان** است که در مجموع **۱۹۵ هزار میلیارد تومان معادل ۱۶ درصد از کل درآمد مالیاتی دولت** را شامل می‌شود. با احتساب

مالیات‌های پرداختی از سوی شرکت‌های غیربورسی و معادن کوچک و متوسط، سهم واقعی بخش معدن از درآمدهای مالیاتی کشور به بیش از ۲۵۰ هزار میلیارد تومان می‌رسد.

در زمینه **حقوق دولتی**، رقم مصوب در بودجه سال ۱۴۰۴، معادل ۵۵ هزار میلیارد تومان است. همچنین **عوارض صادراتی** پیش‌بینی‌شده برای سال آینده حدود ۱۶ هزار میلیارد تومان و **حق انتفاع پرداختی** از سوی معادن بزرگ نظیر گل‌گهر (حدود ۸ هزار میلیارد تومان) و چادرملو (حدود ۳ هزار میلیارد تومان) در مجموع بالغ بر **۱۱ هزار میلیارد تومان** پیش‌بینی گردیده است.

ردیف	نوع درآمد	مبلغ (هزار میلیارد تومان)
۱	مالیات بر عملکرد (بورسی)	۱۲۰
۲	مالیات بر ارزش افزوده	۷۵
۳	مالیات شرکت‌های غیر بورسی	۵۵
۴	حقوق دولتی	۵۵
۵	عوارض صادراتی	۱۶
۶	حق انتفاع	۱۱
جمع کل		۳۳۲ هزار میلیارد تومان

همانگونه که به خوبی مستحضرید؛ «حقوق دولتی» براساس ماده ۱۴ قانون معادن، صرفاً درصدی از بهای ارزش ماده معدنی استخراج شده در سر معدن است و مفهوماً متفاوت از «درآمد دولت از بخش معدن» می‌باشد. درآمد واقعی دولت از فعالیت‌های معدنی علاوه بر **حقوق دولتی**، شامل **مالیات بر درآمد**، **مالیات بر ارزش افزوده**، **عوارض صادراتی**، **حق انتفاع** و **سود سهام دولت در شرکت‌های معدنی** نیز می‌باشد.

درخصوص **یارانه انرژی**، ذکر این نکته ضروری است که این یارانه به‌طور خاص به بخش معدن تعلق ندارد و میان همه بخش‌های اقتصادی از جمله کشاورزی، پتروشیمی، حمل‌ونقل و مصرف خانگی نیز توزیع می‌شود. سهم بخش معدن از مصرف انرژی کشور، حدود ۱۵ درصد از برق و ۶ درصد از گاز طبیعی است. برآورد یارانه انرژی تخصیص یافته به کل فعالیت‌های معدنی حدود ۴۵ هزار میلیارد تومان است، در حالی که ارزش آوری این بخش بیش از ۱۰۴۷ همت (معادل ۲۳ برابر یارانه دریافتی) برآورد می‌شود. (محاسبه انجام شده براساس نسبت مصرف و صادرات است).

از منظر **اشتغال**، براساس آمار وزارت صنعت، معدن و تجارت، میزان **اشتغال مستقیم** در معادن و صنایع معدنی کشور حدود **۴۷۰ هزار نفر** و **اشتغال غیرمستقیم** مرتبط با آن بیش از یک میلیون و چهارصد هزار نفر است. این بخش نقشی محوری در توسعه مناطق کمتر برخوردار کشور دارد. براساس تبصره ۶ ماده ۱۴ قانون معادن، ۱۵

درصد از حقوق دولتی پرداختی باید به استان محل معدن اختصاص یابد تا صرف طرح‌های عمرانی و زیرساختی شود، که متأسفانه اجرای کامل آن تاکنون به صورت کامل محقق نشده است.

در زمینه مبانی حقوق دولتی، بر اساس ماده ۱۴ قانون معادن، این مبلغ به طور متوسط حدود ۸ درصد از بهای ماده معدنی در سر معدن در کشور ما می باشد. داده‌های مقایسه‌ای برای مواد معدنی مختلف نظیر سنگ آهن، مس، طلا و زغالسنگ نشان می‌دهد که حقوق دولتی در ایران نسبت سایر کشورهای ذکر شده در جدول هم ردیف میانگین جهانی می باشد.

کشور	سنگ آهن	مس
استرالیا	٪۷,۵	٪۵
شیلی	٪۵-۱۴	٪۵-۱۴
کانادا	٪۲-۱۳	٪۲-۱۰
ایران (پیشنهادی)	٪۱۵	٪۱۵-۱۰

منبع: (world Minig Tax Report)

بر اساس مطالعات تطبیقی بین بخش معدن، کشاورزی و پتروشیمی، نتایج به شرح جدول زیر می باشد:

شاخص	معدن	کشاورزی و صنایع غذایی	پتروشیمی
صادرات (میلیارد دلار)	۱۳	۵/۸-۶/۲	۹-۱۰
واردات (میلیارد دلار)	۶	۱۶	۳
تراز تجاری	+۷	-۱۰	+۷
یارانه انرژی (هزار میلیارد تومان)	۴۵ (برق و گاز)	۷۰-۹۰ (برق چاه‌ها، گازوئیل و سوخت ماشین آلات)	۳۵-۴۰
مالیات و حقوق دولتی (تخمینی)	۳۳۲	۸۰	۱۴۰-۱۵۰

جناب آقای دکتر اتابک؛ مقام محترم عالی وزارت صمت، با توجه به موارد فوق و مطالعات انجام شد، خواهشمند است با عنایت به ضرورت اصلاح نگرش آماری و سیاستی نسبت به بخش معدن، موافقت فرمایند موارد زیر در دستور کار آن وزارت متبوع، جهت بررسی قرار گرفته شود:

۱) تشکیل کارگروه مشترک «وزارت صمت، مجلس، تشکل‌های تخصصی معدنی» با هدف بازنگری در شیوه محاسبه درآمدهای دولت از بخش معدن و تفکیک دقیق مفاهیم حقوق دولتی، مالیات، عوارض و سود سهام دولتی که قطعا این کارگروه می‌تواند ظرف مدت سه ماه، گزارش جامعی برای مبنای تصمیم‌گیری‌های بودجه‌ای و تقنینی ارائه دهد.

۲) **اصلاح سازوکار توزیع حقوق دولتی میان استان‌ها** براساس ماده ۱۴ قانون معدن، به‌گونه‌ای که سهم ۱۵ درصدی مناطق معدنی به‌طور کامل و شفاف در حساب‌های استانی واریز شود و صرف پروژه‌های عمرانی و زیرساختی همان مناطق گردد. این اقدام ضمن عدالت منطقه‌ای، موجب افزایش مقبولیت اجتماعی و کاهش معارضین محلی فعالیت‌های معدنی خواهد شد.

۳) نظارت بر بازنگری تدریجی در **نظام قیمت‌گذاری انرژی برای معادن بزرگ و انرژی‌بر**، با لحاظ شاخص‌های بهره‌وری، بازگشت سرمایه و رقابت‌پذیری جهانی، به‌گونه‌ای که افزایش قیمت حامل‌های انرژی موجب کاهش توان صادراتی یا افت تولید نگردد.

۴) نظارت بر تسهیل ورود سرمایه‌گذاری خارجی با همکاری مجلس و دستگاه‌های ذیربط و فناوری‌های نوین معدنی از طریق تدوین بسته‌های تشویقی و تضمین بازگشت سرمایه برای طرح‌های مشترک با کشورهای دارای فناوری پیشرفته در اکتشاف، فرآوری و بازیافت مواد معدنی.

۵) ارائه راهکارهای لازم جهت صیانت از ذخایر معدنی کشور و حمایت از متولی معدن کشور در جهت نوآوری و فناوری بومی در معادن کوچک و متوسط از طریق معافیت‌های مالیاتی هدفمند، تسهیلات صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی، و توسعه شبکه دانش‌بنیان معدن.

– مقام محترم عالی وزارت صمت: «بدیهی است تحقق این پیشنهادات، ضمن شفاف‌سازی جایگاه واقعی معدن در اقتصاد ملی، موجب **افزایش اعتماد عمومی** به نظام تصمیم‌گیری اقتصادی و ارتقای بهره‌وری کلان در بخش مولد کشور خواهد شد.

امید است با رهنمودهای جنابعالی و همراهی و نمایندگانی محترم مجلس، شاهد تدوین و اجرای سیاست‌هایی باشیم که معدن را به‌عنوان **پیشران پایدار اقتصاد ایران عزیز** در دهه آینده، تثبیت نماید.

هیأت مدیره وهیأت امناء خانه معدن ایران، از رهنمودهای آن مقام معزز صمیمانه سپاسگزاری می نماید.

با تشکر
مظمدرضا بهرامن
رئیس
خانه معدن ایران

منابع و مستندات آماری مورد استناد:

- ۱) قانون برنامه هفتم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۴۰۳) - مواد مربوط به رشد بخش معدن و سهم از GDP.
- ۲) گزارش‌های رسمی سازمان توسعه تجارت ایران و گمرک جمهوری اسلامی ایران (آمار صادرات سال‌های ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳).
- ۳) قانون بودجه کل کشور سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ - جداول درآمدهای مالیاتی و حقوق دولتی.
- ۴) گزارش‌های فصلی سازمان بورس و اوراق بهادار (کدال) درباره شرکت‌های معدنی بورسی.
- ۵) آمار رسمی وزارت صنعت، معدن و تجارت در خصوص اشتغال مستقیم و غیرمستقیم بخش معدن.
- ۶) گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی درباره یارانه انرژی در بخش‌های مختلف اقتصادی (منتشره در ۱۴۰۲).
- ۷) اطلاعات و بانک مرکزی ایران